

Εισαγωγή στις Μεταφραστικές Σπουδές

Ενότητα 6 : Θεωρία της μετάφρασης

Ελένη Κασάπη

Τμήμα Ιταλικής Γλώσσας & Φιλολογίας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΑΝΟΙΚΤΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Θεωρία της μετάφρασης

Εντάσεις και ψευτοδιλήμματα

Περιεχόμενα ενότητας

1. Γενικά.
2. Ποσοτικά χαρακτηριστικά ισοδυναμιών.
3. Ψευτοδιλήμματα.
 - a. Παράδειγμα 1: σουηδικά-ελληνικά.
 - b. Παράδειγμα 1: ιταλικά-ελληνικά.
4. Μεταφράζοντας.
5. Εργαλεία μετάφρασης.
6. Θεωρία της μετάφρασης.
7. Εντάσεις στην υποστήριξη θεωρητικών προσεγγίσεων στη μετάφραση.
8. Βιβλιογραφία ενότητας.

1. Γενικά

Θεωρία της μετάφρασης: Κλάδος των ανθρωπιστικών επιστημών με διεπιστημονική βάση.

Μεταφραστής = διαμεσολαβητής γλωσσικός και πολιτισμικός:

- Επικοινωνιακό ταλέντο.
- Διγλωσσία.
- Διπολιτισμικότητα.

Οι μεταφραστικές επιλογές ποικίλλουν ανάλογα με τις δυσκολίες που συναντά κάθε μεταφραστής και είναι δηλωτικές της ιδιοσυγκρασίας του.

2. Ποσοτικά χαρακτηριστικά ισοδυναμιών

1 προς 1 (λέξη προς λέξη)

1 προς πολλά (μία λέξη ισοδυναμεί με πολλές λέξεις)

πολλά προς 1 (πολλές λέξεις ισοδυναμούν με μία λέξη)

Παράδειγμα:

- Cane (1) non (2) mangia (3) cane (4).

Κόρακας (1) δεν (2) βγάζει (3) κοράκου μάτι (4).

- Magnifico Rettore – Πρύτανης (πολλά προς ένα)

3. Ψευτοδιλήμματα

Γλώσσα πηγή – Κ1 – πρωτότυπο.

Γλώσσα στόχος – Κ2 – μετάφραση.

Φορμαλιστική προσέγγιση: όπως μουσικότητα, φωνήεντα – ηχητικές εντυπώσεις.

Ερμηνευτική προσέγγιση.

Όταν προσπαθούμε να κατανοήσουμε το πρωτότυπο νοηματικά κάνουμε ερμηνευτική προσέγγιση.

Είναι απαραίτητο μέσα από ερμηνευτική προσέγγιση να διατηρήσουμε τα φορμαλιστικά χαρακτηριστικά του κειμένου χωρίς να αλλάξουμε τα νοήματά του.

Στην πραγματικότητα, στη μετάφραση έχουμε συνεχείς εναλλαγές προσεγγίσεων που άλλοτε είναι ερμηνευτικές και άλλοτε φορμαλιστικές.

*όπου Κ = κείμενο

3α. Παράδειγμα 1: σουηδικά-ελληνικά

Morfar = παππούς από την πλευρά της μητέρας.

Farfar = παππούς από την πλευρά του πατέρα.

Ενδογλωσσικά ελληνικά = παππούς και στις δύο περιπτώσεις.

Φορμαλιστική προσέγγιση = 1:1

Ερμηνευτική προσέγγιση = ο πατέρας της μητέρας μου ή ο πατέρας του πατέρα μου. Περιέχει την ίδια ακριβώς σημασία με το πρωτότυπο (1:4).

Προτεραιότητα στην ερμηνευτική προσέγγιση, υποχώρηση της φορμαλιστικής προσέγγισης.

3b. Παράδειγμα 2: ιταλικά-ελληνικά

Nipote = ανιψιός, εγγονός.

Φορμαλιστική προσέγγιση 1:1

Ερμηνευτική προσέγγιση: εξαρτάται από τα συμφραζόμενα αν είναι:

- ανιψιός.
- εγγονός.

Μέσα από προσεκτική ανάγνωση βρίσκουμε αν πρόκειται για το ένα ή το άλλο.

4. Μεταφράζοντας

Το πώς θα μεταφράσουμε εξαρτάται από την τυπολογία του κειμένου σε συνδυασμό με τη μεταφραστική εντολή που λαμβάνουμε.

Στα κείμενα υπάρχουν οι εικόνες του κόσμου οι οποίες, διαφέρουν ανάλογα με το είδος του κειμένου. Για να κάνουμε αναπαραγωγή συμμετρικών εικόνων κόσμου πρέπει να γνωρίζουμε το κειμενικό είδος του πρωτοτύπου και να έχουμε στη διάθεσή μας μεταφραστικά εργαλεία για να το καταφέρουμε.

5. Εργαλεία μετάφρασης

Μεταφραστικά εργαλεία σε συνάρτηση με τις εικόνες του κόσμου.

- Αυτόματη μετάφραση.
 - Πχ. Καναδάς → αγγλόφωνο και γαλλόφωνο περιβάλλον → ιστορικό προβάδισμα στις μεταφραστικές μνήμες.
- CAT Tools (Computer Assisted Translation Tools).
 - Ψηφιακά λεξικά.
 - Βάσεις κειμένων.
 - Πληροφοριακά ψηφιακά σύνολα αρχείων.
 - Παράλληλα κείμενα.

6. Θεωρία της μετάφρασης

Μετάφραση:

Στερεότυπα γύρω από τη μετάφραση: όποιος ξέρει καλά μια ξένη γλώσσα μπορεί να μεταφράσει. – Μύθος.

Πρέπει να ξέρει:

- την ξένη γλώσσα,
- τον πολιτισμό,
- βασικές έννοιες θεωρίας της μετάφρασης,

ώστε να μπορεί να διαχειρίζεται τις δυσκολίες που προκύπτουν και να επιλέγει τις στρατηγικές που θα ακολουθήσει.

7. Εντάσεις γύρω από τη διαδικασία της μετάφρασης

- Ξενισμός ≠ Οικειοποίηση.
- Προτεραιότητα στη γλώσσα πηγή ≠ προτεραιότητα στη γλώσσα στόχο.
- Φορμαλιστική προσέγγιση ≠ ερμηνευτική προσέγγιση.
- Κατά λέξη μετάφραση ≠ κατά σημασία μετάφραση.

7α. Εντάσεις γύρω από τα προϊόντα της μετάφρασης

Εκκλησιαστικά λειτουργικά κείμενα: να μεταφράζονται ή όχι;

Κυρίαρχο ιδιόλεκτο βλ. νομικά, ιατρικά, δικαστικά κείμενα κλπ./ πληροφορημένοι αναγνώστες.

Διαδικασία: μας ενδιαφέρουν όσα συμβαίνουν καθολικά → μεταφραστικά προβλήματα.

Προϊόντα: μας ενδιαφέρουν όσα συμβαίνουν ιδιοσυγκρασιακά → μεταφραστικές δυσκολίες.

8. Βιβλιογραφία ενότητας

- i. Baker Mona, Malmkjaer Kristen, *Routledge Encyclopedia of Translation Studies*, Routledge, London – New York, 1998.
[https://www.academia.edu/5675952/Routledge Encyclopedia of Translation Studies](https://www.academia.edu/5675952/Routledge_Encyclopedia_of_Translation_Studies) - equivalence (p.77).
- ii. Snell-Hornby Mary, *Translation Studies: an integrated approach*, John Benjamins Publishing Company, 1988.
- iii. Scienza della traduzione
[http://it.wikipedia.org/wiki/Scienza della traduzione](http://it.wikipedia.org/wiki/Scienza_della_traduzione)
- iv. Domestication and foreignization
[http://en.wikipedia.org/wiki/Domestication and foreignization](http://en.wikipedia.org/wiki/Domestication_and_foreignization)

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ελένη Κασάπη.
«Εισαγωγή στις μεταφραστικές σπουδές. Θεωρία της μετάφρασης». Έκδοση:
1.0. Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:
<http://eclass.auth.gr/courses/OCRS237/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Ρουμανλή Ελένη
Θεσσαλονίκη, Χειμερινό Εξάμηνο 2013-2014

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Σημειώματα

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

